

**SKOLE
HAVER**

2

DANSK

Poesi i skolehaven

DANSK 2

POESI I SKOLEHAVEN

INTRODUKTION

Alle børn burde have mulighed for at kende den duft, der rammer dem, når de træder ind i et drivhus med tomater eller den helt særlige søde smag, der er i en gulerod, lige når den kommer op af jorden. Det at føle, smage, dufte, slå sig, rive sig på torne og brænde sig på en brændenælde kan åbne op for, at eleverne lærer at anvende deres sanser i danskfagligt øjemed. Gennem disse sansninger får eleverne mulighed for at udtrykke sig gennem en reel oplevelse i naturen. På den måde udvides deres sanselige univers, og deres læring bliver baseret på oplevelser og udforskning. I dette forløb skal eleverne anvende de sanselige erfaringer bevidst i deres arbejde med digtning. Forløbet er ikke underlagt en stram tidsramme, men optimalt set bør besøgende i haven planlægges, således at der er noget, eleverne kan opleve eller sanse helst i perioden fra maj-september.

FORMÅL

Formålet med forløbet er, at eleverne gennem deres arbejde i og uden for haven opnår en større sproglig opmærksomhed. Gennem udforskning af naturen i skolehaven, bliver eleverne bevidste om, hvordan de kan overføre den æstetiske og sanselige oplevelse til deres digte. De skal kunne tilpasse sprog, indhold, sproglige virkemidler, layout og stemning, så det passer ind i skabelonen for et givent digt. Samtidig skal eleverne lære at skrive indenfor bestemte lyriske undergenrer.

Eleverne skal lære at fortolke litteratur og formidle og kommunikere viden og budskaber i både formelle og uformelle situationer. Eleverne skal opnå praktisk færdighed med sprog og tekster gennem undervisning, oplevelse, udforskning og erfaring, og de skal i stadig højere grad kunne give udtryk for egne tanker, følelser, oplevelser og viden.

KLASSETRIN:

3.-4. klasse

TID PÅ ÅRET

Maj - september

FÆLLES MÅL

KOMPETENCEOMRÅDE	KOMPETENCEMÅL	FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL
FREMSTILLING	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer.	Håndskrift og layout <ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan anvende et enkelt genretilpasset layout. • Eleven har viden om opsætning af tekst i håndskrift og tekstbehandling. Fremstilling <ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan udtrykke sig kreativt og eksperimenterende. • Eleven har viden om ordforråd og sproglige valgmuligheder.

EKSEMPLER PÅ LÆRINGSMÅL

- Eleven kan anvende den korrekte layoutskabelon, i forhold til hvilken type digt de skriver.
- Eleverne kan omsætte og anvende det, de sanser, til deres lyriske arbejde.
- Eleven kan tilpasse præsentationen af deres digte, så der er sammenhæng mellem præsentation og indhold.
- Eleven kan anvende billedsprog i form af farvesymbolik, simili og simple metaforer.
- Eleven kan karakterisere kendetegnene for de typer af digte, der arbejdes med.

Formuleret til eleverne

- Du skal kunne skrive dine digte, så layout passer til digtets undergenre (fx haiku, eller formdigte).
- Du skal kunne tilpasse din layout til indholdet i dine digte.
- Du skal kunne bruge farvesymbolik, simili og metaforer i nogle af dine digte.
- Du skal kunne genkende de typer af digte, du arbejder med, og forklare, hvad der er karakteristisk for dem.

BESKRIVELSE AF UNDERVISNINGSAKTIVITETEN

Omfang og forløb

LEKTION 1	LEKTION 2	LEKTION 3-4-5	LEKTION 6-7	LEKTION 8-9
Maj eller august	Maj eller august	Maj/juni eller august - sep.	Juni eller september	Juni eller september
Temaavisen	Hvilke artikler skal i avisen?	Åbne spørgsmål	Journalister i Skolehaven	At skrive en artikel
I KLASSEN	I KLASSEN	I SKOLEHAVEN	I KLASSEN	I KLASSEN

Planlægning

Før: Du skal inden forløbets start have nogle digte klar, der er repræsentative for de enkelte genrer, eller anvende eksemplerne, der følger med i forløbet.

Under: Du har på forhånd bevidst valgt steder i haven, der er egnede til formålene. Det er vigtigt, at eleverne får brugt alle sanser under arbejdet i skolehaven. I kan eventuelt tale om det i klassen, inden I tager i haven. Elever kender ofte nogle "hemmelige" steder, hvor der måske er en særlig stemning, lys eller lyd.

Efter: Du skal sørge for, at der er gjort plads til elevernes digte (væg, spanske tavler eller andet).

Arbejdsform

Før: Første del af forløbet foregår på skolen og varer to lektioner. Her taler klassen fælles om, hvilke former for digte der findes. Du præsenterer ved hjælp af skabeloner forskellige typer digte. Det kan være: formdigte, 11-ordsdigte, haiku eller sansedigte.

Under: Arbejdet i haven er tænkt som tre workshops af 45 minutters varighed pr. workshop. På hver workshop skal eleverne skrive et digt, der dækker en lyrisk undergenre

Efter: Når eleverne har været gennem skriveprocessen, skal de hjemme på skolen finpudse deres digte, illustrere dem og udvælge de bedste, som hænges op i klasseværelset på en "digtvæg" eller "lyrikvæg", om man vil.

Materialer

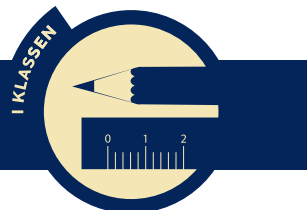
Før: Skrivedskaber, kinabog/hæfte

Under: Skrivedskaber, kinabog/hæfte, plasticlommer, poser/holdere til det "pynt", I tager med hjem, fedtfarver/farveblyanter.

Efter: Karton, farveblyanter, tegnestifter/hæftemasse (lærertyggegummi), pynt i form af eksempelvis blade, grene, bark og mos fra skolehaven

GENNEMFØRSEL AF UNDERVISNINGSFORLØB

LEKTION 1. DEJLIGE DIGTE 1.

Intro

I denne lektion skal eleverne præsenteres for to typer af digte. Inden du præsenterer eleverne for digtene, kan du med fordel tale med klassen om, at man ofte bruger sine sanser og følelser, når man skriver digte. For at illustrere forskellen på, hvad eleverne sanser, alt afhængig af hvor de befinder sig, kan du vælge, at haikudigtet skal handle om en oplevelse, eleverne har haft i naturen, og lade formdigtet handle om noget, der karakteriserer bymiljøet. Det kan eksempelvis være biler.

Det er mest hensigtsmæssigt, at lektion 1 og 2 finder sted lige før, eleverne skal i skolehaven, mens haven er i fuld flor. Det giver forløbet sammenhæng og passer fint med, at eleverne skal være ude i mange timer.

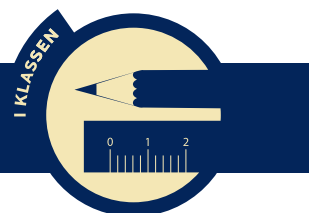
Materialer

- kinabog/hæfte
- blyant og viskelæder og gerne farveblyanter

Gennemførelse

1. Klassesamtale om, hvad et digt er/kan være. Tal om, at farver kan bruges til at symbolisere en stemning eller en følelse (se links i litteraturlisten). Lad også eleverne tale også om oplevelser, hvor deres sanser har været i brug og måske er blevet udfordret. Det kan være lugten af et lejrbrød, lyden til en koncert, synet af en smuk solnedgang, følelsen af kulde ved årets første badetur eller lignende. Sørg for, at eleverne kender og er opmærksomme på alle sanser.
2. Klassen ser eksempler på haikudigte og formdigte (se materiale).
3. Eleverne skriver selv et haikudigt og et formdigt.
4. Hvis der er tid, kan eleverne illustrere deres digte, de kan eventuelt anvende de farver, som de bruger til at symbolisere noget med i digtet.
5. Forklar eleverne om simili og metaforer, og lad eleverne selv komme med eksempler.
6. Sidst på timen læser eleverne deres digte op for hinanden. Der lægges her vægt på, at eleverne læser med den rette intonation og har formået at bruge simili, metaforer eller farvesymbolik i digtet.

LEKTION 2. DEJLIGE DIGTE 2

Intro

I denne lektion skal eleverne arbejde med kalenderdigte og sansedigte. Eleverne skal først introduceres for de to typer digte, hvorefter de skriver og præsenterer deres digte for klassen. Til sidst skal de i deres grupper tale om, hvad der karakteriserer de forskellige digte og give respons til hinanden om, hvad der kunne være gjort anderledes.

Materialer

- kinabog/hæfte
- blyant, viskelæder og gerne farveblyanter

Gennemførelse

1. Klassen ser fælles på lærerens eksempler (se materiale).
2. Klassen inddeles i grupper med tre elever i hver gruppe.
Alle grupper skal skrive: ét kalenderdigt. Det kan for eksempel være om måneden maj eller august. Digtene gemmes til lektion 3-5 i maj-juni eller august-september, hvor eleverne skal i skolehaven.
3. Digtene læses højt i grupperne, og eleverne kommenterer på hinandens digte.
Det kan være en god ide at bede eleverne tage noter, mens der læses op. Noterne kan de bruge, når de senere selv skal skrive netop dén type digt. Eleverne skal tage stilling til følgende: Opfylder digtet kravene for genren? Kunne der være brugt andre ord?

LEKTION 3-5. POESI MED ALLE SANSER

Intro

Du har på forhånd planlagt tre stationer/workshops, hvor eleverne skal arbejde med forskellige former for digtning. Hver workshop varer 40 minutter. I begyndelsen af hver workshop ridser du op, hvad der karakteriserer netop dén type digt, eleverne skal til at skrive.

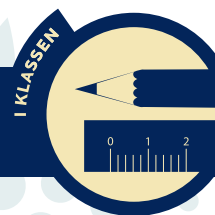
Materialer

- blyant, viskelæder, farveblyanter, saks, lim og hæfte/kinabog

Gennemførelse

1. Du har på forhånd planlagt tre stationer/workshops, hvor eleverne skal arbejde med forskellige former for digtning. Hver workshop varer 40 minutter. I begyndelsen af hver workshop ridser du op, hvad der karakteriserer netop dén type digt.
2. **1. workshop:** haiku. Haikudigte rimer sjældent. Dette kan være nødvendigt at gøre eleverne opmærksomme på igen, da opgaven ellers vil forekomme uoverskuelig for mange elever. Du kan bestemme, hvad haikuet skal handle om. Det er en fordel at vælge noget med få stavelser, da det giver eleverne en større frihed til at lege med digtets øvrige ord. Et eksempel kunne være "eg" eller "bøg".
3. **2. workshop:** kalenderdigt. Brug eventuelt "Årstidssangen" som inspiration (se materiale). Digtet skal naturligvis omhandle den måned, klassen er i haven, og de ting, man oplever i haven den pågældende måned. Digtene kan være både korte og lange, men det er nok en god ide at lave en fælles skabelon, der kan tages udgangspunkt i.
4. **3. workshop:** sansedigt. Hver elev vælger en grøntsag, blomst eller plante fra haven. Helst ikke noget der er for skrøbeligt, da eleverne gerne skal kunne røre ved det, uden at det går i stykker. Eleverne skal lave et digt, der beskriver, hvordan det, de har valgt, dufter, føles, ser ud, og hvordan det lyder, som fx når man bider i et æble eller knækker stænglen på en blomst.
5. Til sidst må eleverne skrive et digt efter eget valg. Det får de lidt længere tid til. Digtet skal indeholde simili eller metaforer og farvesymbolik.

LEKTION 6-7. REDIGERING OG PRÆSENTATION

Intro

Eleverne skal i denne lektion renskrive og dekorere deres digte, og de skal i grupper kunne argumentere for layoutet af deres digt.

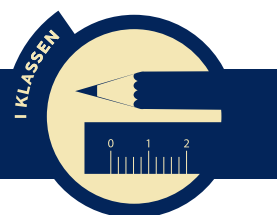
Materialer

- karton i forskellige farver og størrelser, lim (gerne limpistol), farveblyanter, blyanter, viskelæder

Gennemførelse

1. Du har på forhånd ryddet en væg eller nogle spanske tavler, så der er rigeligt med plads til at hænge digtene op.
2. Du gør eleverne opmærksomme på, at de skal udvælge deres bedste digt.
Digtet skal både i form og indhold opfylde genren og de krav, du stillede, da klassen var i skolehaven.
3. Eleverne skal udvælge det, de selv synes, er deres bedste digt. Alternativt kan de læse alle deres digte op for hinanden i grupper på fire for så fælles at udvælge det bedste fra hvert gruppemedlem. Det kan være en god øvelse i at træne elevernes argumentationsteknik, samtidig med at eleverne får øvelse i at læse digte højt og dermed får fokus på vigtigheden af intonationen i deres oplæsning og digtets rytme.
4. Eleverne skal i grupperne forklare, hvorfor deres digt har det layout, som det har.
5. Eleverne skal med sammenhængende skrift skrive digtet over på et stykke linjeret papir, hvorpå de klistrer det på et stykke karton og pynter det med de ting, klassen medbragte fra haven.

LEKTION 8-9. AFRUNDING OG EVALUERING

Intro

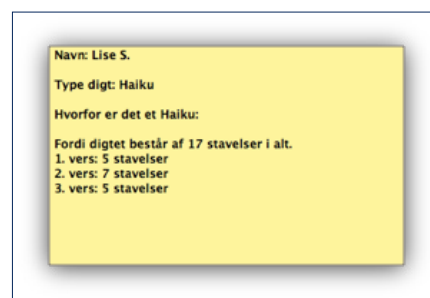
I denne lektion skal eleverne selv evaluere på forløbet, og du skal lave en summativ evaluering af elevernes læring. Hvad har de lært? Hvordan har det været at bruge skolehaven som sanserum? Dette gøres enten på en "Padlet" (en side, der fungerer som en digital kollaborativ opslagstavle, hvor eleverne kan skrive individuelt på computer eller tablet/telefon) eller i hånden på papir. Den summative del af evalueringen foregår i klassen ved, at eleverne sætter post-its på de ophængte digte. Der skal stå elevens navn på deres post-it, hvilket type digt det er, og hvordan de kan se det. Eleverne skal lave mindst tre post-it-sedler. De tre sedler skal have overskrifterne: haiku, sansedigt og kalenderdigt.

Materialer

- skriveredskaber eller computere/tablets
- post-it - to pakker
- tegnestifter eller tape til at hænge digtene op med

Gennemførelse

1. Fortæl eleverne, at de skal tage tre post-its og skrive navn på øverst. Nedenunder skriver de henholdsvis: haiku, sansedigt og kalenderdigt.
2. Eleverne skal nu læse/kigge på hinandens digte. Når de har valgt, hvilke digte de vil sætte post-its på, skal de gå tilbage til deres pladser og skrive, hvorfor de mener, et givent digt tilhører en bestemt genre. Der må ikke samtales under denne del af evalueringen.
3. Det kan være en fordel at fortælle eleverne, at når en post-it en gang er sat på et digt, må den ikke flyttes. På den måde undgår du, at eleverne efterligner hinanden.
4. Nu kan du fortsætte med elevernes evaluering af forløbet, enten på den Padlet, du har lavet til formålet, eller på papir.
5. Du kan eventuelt bruge elevernes udsagn til en mundtlig fælles evaluering af forløbet.

FORSLAG TIL EVALUERING

Tegn på læring

Du kan undervejs i forløbet registrere, hvorvidt eleverne opfylder målene for undervisningen ved at se tegn på læring, der kunne være:

- Eleven forklarer kendetegnene ved et haikudigt, et formdigt, et 11-ordsdigt og et kalenderdigt
- Eleven anvender kendetegnene i egen produktion
- Eleven anvender et layout, der svarer til den valgte undergenre
- Eleven skriver med letlæselig sammenbunden skrift
- Eleven udtrykker sig ved brug af billedlige virkemidler og symboler i egne digte
- Eleven begrundet valg af virkemidler

FORSLAG TIL UDFORDRINGSOPGAVER

Mange af H.C. Andersens eventyr foregår helt eller delvist i uderummet, hvorfor hans billedsprog også ofte er forbundet med naturen. Det er oplagt at anvende H.C. Andersens digte og eventyr til tale om simili og metaforer i forhold til arbejdet med digte og specielt digte, der som her er inspireret af elevernes færden i skolehaven. Allerede i dette forløb vil nogle elever kunne arbejde med farvesymbolik og begynde at anvende billedsprog i deres digte, ligesom de elever, der har meget let ved arbejdet, kan udfordres i arbejdet med besjæling og måske endda metrik.

Hvis du vil arbejde videre med den lyriske genre, er det oplagt at arbejde med besjæling. Du kan forklare eleverne, hvad besjæling er, og bede dem besjæle noget, de har lagt særligt mærke til i skolehaven. Eleverne kan skrive en form for biodigte over det, de har besjælet. Det kan være et træ eller en spire, der er på vej op af jorden. Normalt skriver man biodigte om personer, så det kan være nødvendigt at justere i skabelonen for et biodigt.

Du kan eventuelt have nogle ideér/forslag parat til de elever, der finder genren vanskelig. Bed dem skrive om noget, du vælger (fx en gulerod), når de fx skal skrive deres formdigt, så de ikke bruger deres tid på at skulle udvælge, hvad de skal skrive om.

Det kan være til stor hjælp for mange med et huskeark med de regler, der er for de lyriske undergenrer, I arbejder med. Huskearket kan eleverne klistre i deres kinabog.

INSPIRATIONSMATERIALE

LINKS

Farvesymbolik: <http://www.farvesymbolik.dk>

Padlet: <https://da.padlet.com/>

LITTERATUR

Lærer/elever:

“**Digt en tiger**” af **Marianne Keinicke** – bogen understøtter elevernes æstetisk-kreative processer med mange gode opgaver og eksempler. Bogen kan anvendes som en slags grundbog i forløbet eller som inspiration til læreren. Bogen kan lånes på CFU.

“**Hånden fuld af digte**” af **Jonna Byskov Nielsen og Marianne Keinicke**. Bogen er relevant i forbindelse med forløbet, da der er rigtig mange eksempler på digtning i og med naturen. Bogen er skrevet i et let forståeligt sprog og kan bruges enten som en slags grundbog i forløbet eller blot til inspiration. Lærervejledning og elevbøger kan lånes på CFU.

<http://dansk3-6.gyldendal.dk> har et forløb om lyrik.

Her er der mulighed for, at eleverne kan lytte til digte, der er eksemplariske for genren.

TIPS & TRICKS

Det er en rigtig god ide at indsamle blomster, blade, kviste og sten til at pynte lyrikvæggen med. Det minder eleverne om dagen i skolehaven og giver god mening i forhold til forløbets fokus på at forbinde indhold og layout.

